

NÕUKOGU SOOVITUS,

12. juuli 2005,

liikmesriikide ja ühenduse majanduspoliitika üldsuuniste kohta (2005–2008)

(2005/601/EÜ)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

kvaliteeti ja suurendada omanikutunnet Lissaboni strateegia suhtes.

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 99 lõiget 2,

võttes arvesse komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 16.–17. juunil 2005 toimunud arutelu,

ning arvestades, et Euroopa Parlament võttis vastu resolutsiooni komisjoni soovitusel

SOOVITAB JÄRGMIST:

Seepärast kajastavad käesolevad majanduspoliitika üldsuunistes Lissaboni strateegia uut käivitamist ja keskenduvad majanduspoliitika osatähtsusele kiirema majanduskasvu saavutamiseks ja suurema hulga töökohtade loomiseks. Käesolevate suuniste A jagu käsitleb panust, mida nende eesmärkide taotlemisse võib anda makromajanduspoliitika. B jagu keskendub meetmetele, mida peaksid võtma liikmesriigid, et edendada majanduskasvu huvides teadmisi ja innovatsiooni ning muuta Euroopa investore ja töötajate silmis atraktiivsemaks. Vastavalt 22.–23. märtsil 2005. aastal Brüsselis kokku tulnud Euroopa Ülemkogu järeldustele peaksid majanduspoliitika üldsuunistes majanduspoliitika koordineerimise peamise vahendina jätkuvalt hõlmama kogu makro- ja mikromajanduspoliitika ulatust ning tööhõivepoliitikat sellisel määral, kuivõrd see mõjutab majanduspoliitikat; majanduspoliitika üldsuunistes tagavad strateegia kolme mõõte vahelise üldise majandusliku kooskõla. Majanduspoliitika üldsuuniste suhtes kohaldatakse jätkuvalt olemasolevaid mitme-poolse järelevalve mehhanisme.

Käesolevaid suuniseid kohaldatakse kõikide liikmesriikide ja ühenduse suhtes. Suunistes peaksid aitama ühtlustada liikmesriikide loodud siseriiklikes reformiprogrammides sisalduvaid meetmeid; suuniseid täiendab nn ühenduse Lissaboni kava 2005–2008, mis hõlmab kõiki ühenduse tasandil majanduskasvu ja tööhõive huvides võetavaid meetmeid. Suuniste kõikide asjaomaste aspektide rakendamisel tuleks arvestada soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte järgimisega.

SISSEJUHATUS

2005. aasta märtsikuu Euroopa Ülemkogu kohtumisel otsustati **taaskäivitada Lissaboni strateegia, keskendudes majanduskasvule ja töökohtade loomisele Euroopas.** ⁽¹⁾ Selle otsusega esitasid riigi- ja valitsusjuhid selge sõnumi Euroopa Liidu prioriteetide kohta lähiaastatel. Euroopa peab Lissaboni eesmärkide saavutamiseks pöörama poliitikakujundamisel senisest enam tähelepanu majanduskasvule ja töökohtade loomisele, tagades ühtlasi usaldusväärse makromajandusliku olukorra ning sotsiaalse ühtekuuluvuse ja keskkonna säästmise, mis on Lissaboni strateegia olulisteks alussammasteks.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata Lissaboni tegevuskava elluviimisele. Nende eesmärkide saavutamiseks peab EL tõhusamalt rakendama kõiki riiklikke ja ühenduse vahendeid, et paremini ära kasutada nende koostoimet. Lisaks sellele võib asjaomaste huvirühmade kaasamine aidata tõsta teadlikkust majanduskasvule ja stabiilsusele suunatud makromajanduspoliitika ja struktuurireformide vajalikkusest, parandada nende rakendamise

ELI MAJANDUSE OLUKORD

Alates 2003. aasta keskpaigast hoogustunud **majandustegevus ELis** aeglustus 2004. aasta teisel poolel mitmete välistegurite nagu näiteks kõrgete ja kõikumate naftahindade, rahvusvahelise kaubanduse laienemise aeglustumise ja euro kallinemise mõjul. Osaliselt võib Euroopa mõnede riikide majanduse paindumatus tuleneda jätkuvatest struktuurilistest kitsaskohtadest. Eelduste kohaselt jätkub 2005. aastal reaalse SKT kasv mõõdukas tempos, kuid oodatust madalam ülekandumine 2004. aastast mõjutab vältimatult ka aasta keskmist näitajat. Sisenõudluse panus majanduse taastumisse on liikmesriigiti ebaühtlane, kuid aasta jooksul oodatakse selle järk-järgulist tugevnemist, millele aitavad kaasa soodsad finantseerimistingimused (sh madalad reaaltressimäärad) ja kontrolli all püsiv inflatsioonisurve.

⁽¹⁾ Euroopa Ülemkogu järeldused (märts 2005), (http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?lang=en&id=432&mode=g&name).

Majanduse taastumine on suurel määral sõltunud maailmamaajanduse elavnemisest ja ülemaailmse kaubavahetuse mahu kiirest suurenemisest. Kui maailma majandustsüklil jõuab haripunkti ning neutraliseerib naftahindade ülemaailmse tõusu negatiivse mõju, tuleb tõusu hoogustamiseks hakata enam tähelepanu pöörama ELi sisesele nõudlusele. Struktuuri- ja makromajandusliku poliitika kujundamisel tuleb arvestada, et toorainete, eelkõige nafta hinnad tõusevad ja tööstushinnad surutakse alla. Seega sõltub ELi majanduskasvu määr suuresti ettevõtete ja tarbijate usalduse kasvust ning ka soodsast rahvusvahelisest majandusarengust, sh naftahindadest ja vahetuskurssidest. Seda arvestades on oluline, et majanduspoliitika suurendaks usaldust ja aitaks seega luua tingimused sisenõudluse kasvuks ja töökohade loomiseks lähitulevikus, ning et struktuurireformid tugevdaksid kasvupotentsiaali keskpika perioodi jooksul.

Prognooside kohaselt hakkab töötus vähenema, kuigi aeglaselt, ja 2006. aastaks peaks see langema 8,7 %ni. Üldise tööhõive määr EL-25 riikides oli 2003. aastal hinnanguliselt 63 %, seega märkimisväärselt vähem kokkulepitud 70 % eesmärgist. Aeglaselt läheneti naiste puhul eesmärgiks seatud 60 % tööhõivemääradele, praegu püsib naiste tööhõive EL-25s 55,1 % juures, kuid oodatakse edasiminekut kiirenemist. Vanemaealiste töötajate tööhõive määr, mis tõusis kuni 40,2 %ni, on seni kõige kaugemal 2010. aastaks seatud 50 % eesmärgist. Samal ajal on vahelduva eduga paranenud töö kvaliteet ning majandusaktiivsuse langus on teravamalt esile toonud sotsiaalse kaasatuse probleemid. Pikaajaline töötus suurenes pärast mitmeaastast vähenemist taas ja tõenäoliselt ei vähene lähitulevikus.

Endiselt teeb muret ELi majandusaktiivsuse pikaldane taastumine. ELi majandus on oma eesmärgist – saada maailma kõige konkurentsivõimelisemaks majanduseks – praegu jäänud mitmes suhtes kaugemale maha kui 2000. aasta märtsis. Seda arvestades peab tõdema, et lõhe Euroopa ja tema majanduspartnerite kasvupotentsiaali vahel ei ole oluliselt vähenenud.

— Esimene seletus Euroopa Liidu majanduse kesistele tulemustele on endiselt **suhteliselt väike tööpanus**. Liikmesriikide jõupingutused on võimaldanud tõsta tööhõive määra 1999. aasta 61,9 %-lt 2003. aastaks 63,0 %-le. Siiski on Lissaboni eesmärkide saavutamist silmas pidades veel märkimisväärselt arenguvõimalusi, eelkõige noorte ja vanemaealiste töötajate osas.

— Teine oluline seletus ELi kehvale tulemustele on seotud **tootlikkuse vähesega kasvuga**. Tootlikkuse kasv on pidevalt vähenenud juba mitu aastakümnet.

A JAGU

MAJANDUSKASVULE JA TÖÖKOHTADE LOOMISELE SUUNATUD MAKROMAJANDUSPOLIITIKA ⁽¹⁾

A.1 *Makromajanduspoliitika, millega kujundatakse kiirema majanduskasvu ja töökohtade loomise tingimused*

Tööhõive suurendamiseks ja kasvupotentsiaali tõstmiseks vajaliku majandusliku stabiilsuse kindlustamine

Tasakaalustatud majanduskasvu ja olemasoleva kasvupotentsiaali täieliku realiseerimise toetamisel on otsustav osa tugeval makromajanduspoliitikal. See poliitika on eluliselt vajalik ka raamtingimuste loomisel säästude ja investeeringute piisava taseme saavutamiseks ning investeeringute kindlamaks suunamiseks teadmistesse ja innovatsiooni, et majandus liiguks edasi jätkusuutlikkuse, inflatsiooni vältimise, kasvu ja tööhõive soodustamise rada mööda. See aitaks kaasa pikaajaliste soodsate intressimäärade säilitamisele ja annaks panuse mõistlikele vahetuskursside arengutele. Tulevikku kavandades peavad ettevõtted ja eraisikud olema kindlad, et hindade stabiilsus säilib.

Ka rahapoliitika abil saab sellele kaasa aidata, püüeldes hindade stabiilsuse poole ning toetades majanduskasvu ja tööhõivega seotud üldist majanduspoliitikat, ilma et sellega esimesena nimetatud eesmärki mõjutataks. Uute liikmesriikide jaoks on oluline, et rahapoliitika aitaks kaasa reaalse ja nominaalse kasvu püsiva lähenemisele. Vahetuskursside süsteimid moodustavad tähtsa osa üldise majandus- ja rahapoliitika raamistikust ning nende eesmärgiks peaks olema reaalse ja nominaalse kasvu püsiva lähenemise saavutamine. Osalemine vahetuskursimehhanismi ERM2 sobivas faasis pärast liitumist peaks nende sihtide saavutamisele kaasa aitama. Mõne nimetatud liikmesriigi jaoks on täiendav makromajanduspoliitiline ülesanne hoida jooksevkonto puudujääk sellisel tasemel, kus on võimalik tagada tugev välisfinantseerimine. Seoses sellega tuleb olemasoleva jooksevkonto puudujäägi vähendamiseks rakendada piiravat rahanduspoliitikat.

⁽¹⁾ Eespool kavandatud poliitikasuuniste rakendamisel peaksid liikmesriigid arvestama, et endiselt kehtivad üksikutele riikidele mõeldud soovitusel, mis on välja antud koos nõukogu 26. juuni 2003. aasta soovitusel liikmesriikide ja ühenduse majanduspoliitika üldsuuniste kohta (ajavahemikuks 2003–2005) ning mida on täiendatud ja ajakohastatud nõukogu 5. juuli 2004. aasta soovitusel raames, mis käsitleb nende suuniste ajakohastamist.

Püsiva eelarveseisundi kindlustamine võimaldab automaatsetel eelarvet stabiliseerivatel teguritel majandusliku jooksul täielikult ja mõlemapoolselt mõjule pääseda, et stabiliseerida toodangut kiirema ja püsivama majanduskasvu saavutamiseks. Nendele liikmesriikidele, kes on püsiva eelarveseisundi juba saavutanud, on ülesandeks nimetatud seisundi säilitamine. Ülejäänud liikmesriikidel on eelkõige majandustingimuste paranemise korral väga oluline võtta parandusmeetmed keskpika tähtajaga eelarve-eesmärkide saavutamiseks, vältides seega tsükli-soodumusliku poliitika rakendamist ning püüeldes olukorra poole, kus automaatsetel stabiliseerivatel teguritel on enne järgmist majanduslangust võimalik kogu tsükli jooksul täiel määral toimet avaldada. Vastavalt Euroopa Ülemkogus (22.–23. märts 2005) kinnitatud majandus- ja rahandusministrite nõukogu aruandele “Stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamise tõhustamine”, peaks erinevatel liikmesriikidel olema erinevad keskpika perioodi eelarve-eesmärgid, et võtta arvesse majanduse ja eelarveseisundi erinevusi ning arenguid, samuti riigi rahanduse stabiilsuse fiskaalriske, arvestades samuti prognoositavaid demograafilisi muutusi. Stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid, mida kohaldatakse eurotsooni kuuluvate liikmesriikide suhtes, kohaldatakse ka ERM2 kuuluvate liikmesriikide suhtes.

Suunis nr 1. Tagada majanduslik stabiilsus jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks; 1. vastavalt stabiilsuse ja kasvu paktile peaksid liikmesriigid järgima oma keskpika tähtajaga eelarve-eesmärke. Kuni see eesmärk on saavutamata, peaksid liikmesriigid võtma kõik parandusmeetmed selle saavutamiseks. Liikmesriikidel tuleks vältida tsükli-soodumuslikku poliitikat. Lisaks sellele on vajalik, et ülemäärase eelarvepuudujäägiga liikmesriigid võtaksid selle kiireks korrigeerimiseks tõhusaid meetmeid; 2. liikmesriigid, kelle olemasolev jooksevkonto puudujääk võib kujuneda raskesti ületatavaks, peaksid tegema pingutusi olukorra parandamise nimel, rakendades struktuuri-reforme, tõstes välist konkurentsivõimet ning aidates vajaduse korral puudujäägi korrigeerimisele kaasa rahanduspoliitika abil. Vt ka kompleksne suunis “Aidata kaasa dünaamilise ja hästitoimiva majandus- ja rahaliidu saavutamisele” (nr 6).

Majanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse kindlustamine Euroopa elanikkonna vananemise taustal

Euroopa elanikkonna vananemine asetab tõsisesse ohtu Euroopa Liidu majanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse. Viimaste prognooside kohaselt on Euroopa tööealine elanikkond (15–64-aastased) 2050. aastaks 18 % väiksem kui 2000. aastal ning üle 65-aastaste inimeste arv on tõusnud 60 % võrra. See toob kaasa mitte üksnes välisest abist sõltuvate isikute suurema osakaalu, vaid vananemisega seotud riiklike kulutuste suurenemise tõttu tõenäoliselt ka suurema riigivõla, tööealise elanikkonna vähenemise tõttu toodangu mahu languse inimese kohta ja probleemid pensioni-, sotsiaalkindlustus- ja tervishoiusüsteemide rahastamisel juhul, kui kohe ei võeta meetmeid majanduse pikaajalise fiskaalse jätkusuutlikkuse kindlustamiseks.

Liikmesriigid peaksid vananemise majanduslike tagajärgedega toime tulemiseks eelarvele avalduva vananemise mõjuga seotud probleemide lahendamiseks mõeldud usaldusväärse kolmeosalise strateegia osana vähendama rahuldavas tempos oma võlgu ja looma stiimuleid tööhõivemäära ja tööjõuvarude suurendamiseks, tasakaalustades nii tööealiste inimeste arvu vähenemist tulevikus. Hoolimata hiljutisest kasvust 63,0 %ni 2003. aastal, näitab siiski suhteliselt madal tööhõivemäär seda, et Euroopal on olemas kasutamata tööjõu reservid. Seega saab tööhõivemäära tõstmiseks veel palju teha, eelkõige naiste, noorte ja vanemaaliste seas. Vastavalt selle strateegiale on samuti äärmiselt oluline ajakohastada sotsiaalkaitsesüsteeme, et kindlustada nende rahaline jätkusuutlikkus, luues stiimuleid tööealise elanikkonna aktiivseks osalemiseks tööturul ning samal ajal tagades, et nad täidavad oma eesmärke ka ligipäätavuse ja piisavuse seisukohast. Eelkõige saab oodatava eluea pikenemise taustal moonutuste kõrvaldamist ja pikaajalisemat töötamist soodustada sellega, et parandatakse sotsiaalkaitsesüsteemide ja tööturgude vahelist koostoimet.

Suunis nr 2. Et kindlustada majanduslik ja fiskaalne jätkusuutlikkus kui tööhõive suurendamise alus, peaksid liikmesriigid seoses rahvastiku vananemisega prognoositavaid kulusid arvestades: 1. hakkama rahuldavas tempos vähendama riigivõlga, et tugevdada riigi rahandust; 2. reformima ja taastakendama pensioni-, sotsiaalkindlustus- ja tervishoiusüsteemid nii, et tagataks nende rahaline jätkusuutlikkus ning samal ajal sotsiaalne piisavus ja kättesaadavus; 3. võtma meetmeid, et suurendada tööturul osalemist ja tööjõupakkumist eelkõige naiste, noorte ja vanemaaliste töötajate seas ning edendada elutsükli põhilist lähenemist töötamisele, et tõsta majanduses töötatud tundide arvu. Vt ka kompleksne suunis “Edendada elutsükli põhilist lähenemist töötamisele” (nr 18 ja 4, 19, 21).

Edendada majanduskasvu ja tööhõivele suunatud tulemuslikku vahendite jaotamist

Hästi läbimõeldud maksu- ja kuluarvestussüsteemid, mis soodustavad vahendite tulemuslikku jaotamist, on riiklikus sektoris äärmiselt vajalikud, et aidata maksimaalselt kaasa majanduskasvu ja töökohtade loomisele, ohustamata majanduse stabiilsuse ja jätkusuutlikkuse alaste eesmärkide saavutamist. Selleni võib jõuda kulude ümberjaotamisega majanduskasvu soodustavatesse kulukategooriatesse, nagu uurimis- ja arendustegevus, ainelised infrastruktuurid, keskkonnasõbralikud tehnoloogiad, inimkapital ja teadmised. Liikmesriigid võivad kulutusi käsitlevate eeskirjade ja tõhusa eelarvestuse abil ühtlasi täiendava kontrolli all hoida ka teisi kulukategooriaid ning luua hindamismehhanisme, millega tagatakse üksikute reformimeetmete ja kompleksse reformitegevuse läbimõeldud kavandamine. ELi majanduse olulisim prioriteet on tagada, et maksusüsteemid ja nende vastasmõju hüvitissüsteemidega soodustaksid suurema tööhõive ja suuremate investeeringute kaudu kasvupotentsiaali suurenemist.

Suunis nr 3. Et edendada majanduskasvu ja tööhõivele suunatud tulemuslikku vahendite jaotamist, peaksid liikmesriigid vastavalt Lissaboni strateegiale suunama riiklike kulutusi ümber majanduskasvu soodustavatesse kulukategooriatesse, kohandama kasvupotentsiaali tugevdamiseks maksustruktuure ja kindlustama, et kasutataks riiklike kulutuste ja poliitikaeesmärkide saavutamise vahelise seose hindamise mehhanisme ning tagama reformipakettide omavahelise sidususe, ilma et see piiraks majanduse stabiilsust ja jätkusuutlikkust käsitlevate suuniste kohaldamist. Vt ka kompleksne suunis "Stimuleerida ressursside säästlikku kasutamist ning tugevdada majanduskasvu ja keskkonnakaitse vahelist vastasmõju" (nr 11).

Tagada, et palkade areng aitaks kaasa kasvu ja stabiilsuse saavutamisele ning täiendaks struktuurireforme.

Palgatõus võib aidata luua stabiilsete makromajanduslike tingimuste ja tööhõivet soodustava poliitika kooslust, tingimusel, et reaalne palgatõus järgib keskpikas perspektiivis selle aluseks olevat tootlikkuse kasvumäära ning on kooskõlas tasuvusemääraga, mis võimaldab tootlikkust, tööviljakust ja tööhõivet suurendavat investeerimist. See nõuab, et ajutised tegurid nagu tsüklilistest faktoritest tingitud tootlikkuse muutumine ja juhtintressimäära lühiajalised tõusud ei põhjustaks mittejätkusuutlikku palgatõusu ning et palkade areng peegeldaks tingimusi kohalikul tööturul.

Arvestades nafta- ja toorainehindade pidevat tõusu, on vaja hoolikalt jälgida palgakokkulepete ja suurenevate tööjõukulutuste mõju hindade stabiilsusele ja konkurentsivõimele. On positiivne, et sellist mõju senini esinenud ei ole. Nende küsimustega tuleb arvestada finants- ja maksuasutuste ning tööturu osapoolte vahelises dialoogis ja teabevahetuses makromajandusliku dialoogi raames.

Suunis nr 4. Tagamaks, et palgatõus/palkade areng aitab kaasa makromajandusliku stabiilsuse ja kiirema majanduskasvu saavutamisele ning kohanemisvõime tõstmisele, peaksid liikmesriigid kujundama õige raamistiku palgaläbirääkimiste jaoks, täiel määral austades tööturu osapoolte õigusi, et edendada hindade stabiilsusega kooskõlas olevat nominaalset palkade ja tööjõukulutuste arengut ning keskpika ajavahemiku tootlikkust, võttes arvesse erinevusi töötajate kvalifikatsiooni ja kohalikel tööturgudel valitsevate tingimuste vahel. Vt ka kompleksne suunis "Tagada tööhõivet soodustav tööjõukulutuste kasv ja palkade kujunemise mehhanismid" (nr 22).

Edendada sidusaid makromajandus-, struktuuri- ja tööhõivepoliitikaid

Usaldusväärse makromajanduspoliitika roll on töökohtade loomist ja majanduskasvu soodustavate tingimuste loomine. Struktuurireformid, mis on kooskõlas usaldusväärse fiskaalse-

sundiga lühikeses ja keskpikas perspektiivis, on keskse tähtsusega keskpika perioodi tootlikkuse ja tööhõive suurendamisel, võimaldades kasvupotentsiaali täielikku realiseerimist ning tugevdamist. Samuti aitavad nad kaasa fiskaalsele jätkusuutlikkusele ja makromajanduslikule stabiilsusele ning suurendavad vastupanuvõimet šokkide suhtes. Samal ajal on struktuurireformidest majanduskasvu ja tööhõive suurendamise seisukohalt täie kasu saamiseks määrava tähtsusega asjakohane makromajanduspoliitika. Liikmesriikide üldise majandusstrateegia oluline element on tagada struktuuripoliitika põhimõtete järjepidev kogum, mis toetab makromajanduslikku raamistikku ja vastupidi. Turgude reformimisega tuleb eelkõige parandada majanduse üldist paindlikkust ja kohanemisvõimet majandustingimuste tsükliliste muutustega ning ka pikemaajaliste suundumustega, nagu globaliseerumise ja tehnilise progressiga. Seoses sellega tuleks teha jõupingutusi maksu- ja sotsiaalhüvitiste süsteemide reformimiseks, et muuta töö tasuvaks ja vältida negatiivseid stiimuleid tööturul osalemise osas.

Suunis nr 5. Et edendada makromajanduspoliitika, struktuuripoliitika ja tööhõivepoliitika vahelist sidusust, peaksid liikmesriigid töö- ja kaubaturul läbi viima reforme, mis suurendavad kasvupotentsiaali ja samas toetavad makromajanduslikku raamistikku paindlikkuse, liikuvuse suurendamise ning kohanemisvõime abil töö- ja kaubaturul, et kohandada globaliseerumise, tehnoloogilise arengu, nõudluse muutuse ja tsükliliste muutustega. Eelkõige peaksid liikmesriigid andma uue hoo maksu- ja sotsiaalhüvitiste süsteemide reformile, et muuta stiimulid mõjusamaks ning töötamine tasuvaks; suurendama tööturgude kohanemisvõimet, ühendades tööhõive paindlikkuse ja kindlustatuse; ning parandada inimkapitali investeerides töötajate konkurentsivõimet. Vt ka kompleksne suunis "Tööturu osapoolte rolli vajalikul määral arvesse võttes edendada paindlikkust koos töösuhete püsivusega ning vähendada tööturu killustatust" (nr 21 ja 19).

A.2 Dünaamilise ja hästitoimiva eurotsooni tagamine

Vajadus tagada kiirem majanduskasv ja suurem tööhõive on eriti terav eurotsoonis, kuna selle majandustulemused olid oodatust kehvemad ja kasvupotentsiaal oli madal, komisjoni hinnangul umbes 2 %. Komisjon vähendas viimases kevadises prognoosis 2005. aastaks oodatavat eurotsooni majanduskasvu 1,6 %ni. Eurotsoonis võivad majanduskasvu, sisenõudluse ja inflatsiooni-surve osas suureneda majanduslikud lahknevused. Majanduskasvu aeglustumine eurotsoonis möödunud aasta teisel poolel võis tuleneda nii välistest teguritest – kõrged ja kõikumavad naftahinnad, rahvusvahelise kaubanduse aeglustuv kasv ja euro kallinemine – kui ka tsoonisisestest jäikusest. Olulisteks langusriskideks välistegurite seas on nafta hinna negatiivsed arengud ja jätkuv ülemaailmne tasakaalustamatus.

Sisenõudlus on eriti allasurutud eurotsoonis, kus nii eratarbimine kui investeerimine olid 2004. aastal märkimisväärselt väiksemad kui EL-25-s tervikuna. Eratarbimise vaibumine paistab olevat põhjustatud pidevast murest tööväljavaadete pärast (töötuse määr on jätkuvalt umbes 9 %) ning keskpikas perspektiivis oodatavate sissetulekute pärast. Usaldusväärsuse tase ja tarbimise jätkusuutliku paranemise puudumine mõjutasid jätkuvalt ka investeerimist.

Eurotsooni ees seisev peamine ülesanne on tagada olemasoleva kasvupotentsiaali realiseerumine ning aja jooksul kasvupotentsiaali koguni suurendada. Seda saab kõige paremini saavutada kasvule ja stabiilsusele suunatud makromajanduspoliitika ning terviklike struktuurireformide abil. Mõlemad on eriti vajalikud eurotsooni ja ERM2 liikmesriikides, kuna neil on suur mõju riikide võimele piisavalt kohaneda asümmeetrilise mõjuga majanduslangustega ning nad mõjutavad seetõttu eurotsooni majanduslikku paindlikkust tervikuna. Lisaks mõjutavad üksikute eurotsooni liikmesriikide majandustulemused ja nende majanduspoliitika ühiseid väärtusi nagu euro vahetuskurs, intressimäärad, hindade stabiilsus ja eurotsooni ühtsus. See kõik viitab sellele, et kasvupotentsiaali ja majandustulemuste parandamiseks on nii kogu Euroopa Liidus kui eurotsoonis vaja majanduspoliitika tõhusat kooskõlastamist.

Riikliku intressipoliitika ja vahetuskursipoliitika puudumine tingib ühtlasi ka suurema vajaduse püsiva eelarveseisundi saavutamise ja säilitamise järele tsükli jooksul, mis jätkaks piisava eelarvevaru asümmeetrilise mõjuga majanduslanguste või tsüklistlike muutuste toime neutraliseerimiseks. Struktuuripoliitika, mis soodustab hindade ja palkade sujuvat kohandamist, on oluline selleks, et eurotsooni liikmesriigid oleksid võimelised tõrgetega (nt praegune naftahindade tõus) kiiresti kohanema ning et aidata vältida inflatsiooni ootamatuid arenguid. Seepärast on eriti oluline poliitika, mis koos kaasnevate asjakohaste kaubaturureformidega parandaks tööturgude reageerimisvõimet laialdase tööturul osalemise, töötajate tööalase ja geograafilise liikuvuse ja palkade kindlaksmääramise kaudu.

Lähitulevikus peab eurotsooni poliitika hakkama soodustama majanduslikku taastumist ja samas kindlustama pikaajalise jätkusuutlikkuse ja stabiilsuse. Praeguses faasis on oluline, et poliitika paneks aluse usalduse suurenemisele tarbijate ja investorite hulgas, mis tähendab samuti ka keskpika perioodi stabiilsuse säilitamist. Eelarvepoliitika peab tagama fiskaalseisundi, mis on ühelt poolt kooskõlas vajadusega valmistuda ette rahvastiku vananemisega kaasnevateks mõjudeks ja teiselt poolt aitab saavutada riiklike kulutuste ja tulude kooslust, mis soodustab majanduskasvu.

Et aidata kaasa rahvusvahelise majandusliku stabiilsuse saavutamisele ja paremini esindada oma majandushuve, on eurotsoonil mõõdapäasmatult vaja täita kõiki oma ülesandeid rahvusvahelises rahandus- ja majanduspoliitikaalases koostöös. Kuigi euroühma pideva eesistujafunktsiooni loomine aitab koordineerida

eurotsooni liikmesriikide seisukohti, tuleb 11.–12. detsembri 1998. aasta Viini kokkuleppe raamistiku alusel parandada eurotsooni välist esindatust, et eurotsoon saaks asuda täitma juhtivat strateegilist osa maailma majandussüsteemi arengus.

Suunis nr 6. Et aidata kaasa dünaamilise ja hästitoimiva rahaliidu kujunemisele, peavad eurotsooni liikmesriigid tagama oma majandus- ja eelarvepoliitikate parema kooskõlastatuse, eelkõige: 1. pöörama erilist tähelepanu oma riigi rahanduse fiskaalsele jätkusuutlikkusele, järgides tingimusteta stabiilsuse ja kasvu pakti; 2. seadma poliitika kujundamisel sihiks majandusliku taastumise toetamise ja hindade stabiilsuse ning suurendama seega usaldust ettevõtete ja tarbijate seas lühiajalises perspektiivis ja samas järgima pikaajalise jätkusuutliku kasvu eesmärki; 3. tegema täiendavaid jõupingutusi struktuurireformide alal, mis parandaksid eurotsooni pikaajalist potentsiaalset kasvu, tootlikkust, konkurentsivõimet ja kohanemisvõimet asümmeetrilise mõjuga majanduslanguste puhul, pöörates erilist tähelepanu tööhõivepoliitikale; ja 4. tagama, et eurotsooni mõjujõud maailma majandussüsteemis oleks kooskõlas selles osalevate riikide majandusliku osatähtsusega.

B JAGU

EUROOPA KASVUPOTENTSIAALI SUURENDAMISELE SUUNATUD MIKROMAJANDUSLIKUD REFORMID

Struktuurireformid on ELi kasvupotentsiaali suurendamiseks ja makromajandusliku stabiilsuse toetamiseks väga olulised, kuna need suurendavad Euroopa majanduse tõhusust ja kohanemisvõimet. Tootlikkuse kasvule sillutavad teed konkurents, investeringud ja innovatsioon. Euroopa kasvupotentsiaali tõstmine nõuab edasiminekut nii töökohtade loomises kui ka tootlikkuse kasvus. Alates 1990. aastate keskpaigast on tootlikkuse kasv ELis tugevasti aeglustunud. Aeglustumise üheks põhjuseks on vähesed kvalifikatsiooniga inimeste suurenenud hulk töötajate seas. Selle suundumuse muutmine on üks Euroopa Liidu peamisi väljakutseid, eelkõige elanikkonna vananemist silmas pidades. Ainuüksi elanikkonna vananemine vähendab praegust kasvupotentsiaali hinnanguliselt umbes poole võrra. Tootlikkuse kasvu kiirendamine ja töötundide arvu suurendamine on niisiis vältimatu, et tulevikus elatustaset säilitada ja tõsta ning tagada sotsiaalkaitse kõrge tase.

B.1 Teadmised ja innovatsioon – säästva majanduskasvu mootorid

Pikaajalise majanduskasvu oluliseks käivitajaks on teadmised, mis saadakse teadus- ja arendustegevusse investeerimise teel, innovatsioon ja haridus. Teadmistesse investeerimisele ja ELi majanduse innovatsioonisuutlikkuse suurendamisele suunatud poliitika moodustab Lissaboni kasvu- ja tööhõivestrateegia tuuma. Seetõttu on riiklikud ja piirkondlikud programmid vastavalt Lissaboni eesmärkidele üha enam suunatud neisse valdkondadesse kiirendamiseks.

Suurendada ja parandada investeerimist teadus- ja arendustegevusse, pidades silmas Euroopa teadmiste ruumi loomist

Teadus- ja arendustegevus mõjutab majanduskasvu mitmel viisil: esiteks võib see kaasa aidata uute turgude või uute tootmisprotsesside loomisele, teiseks võib see viia täiendavate paranduste tegemiseni olemasolevates toodetes ja tootmisprotsessides ning kolmandaks tõstab see riigi võimet rakendada uusi tehnoloogiaid.

EL kulutab praegu oma SKTst teadus- ja arendustegevusele umbes 2 % (kuigi see liikmesriigiti varieerub 0,5 %st kuni 4 %ni), seega mitte rohkem kui Lissaboni strateegia käivitamise ajal. Lisaks rahastab ettevõtlussektor ELis teadus- ja arendustegevusele tehtavaid kulutusi üksnes umbes 55 % ulatuses. Eraetevõtjate vähene investeerimine teadus- ja arendustegevusse on üheks ELi ja USA vahelise innovatsioonilõhe peamiseks põhjuseks. Areng ELi ühise eesmärgi, milleks on teadusuuringutesse investeerimise suurendamine 3 %ni SKTst, saavutamise suunas peab kiirenema. Liikmesriike kutsutakse üles andma aru oma 2008. ja 2010. aastaks seatud eesmärkidest teadus- ja arendustegevuse kulutuste alal ning meetmetest, mille abil neid eesmarke oma riiklike Lissaboni programmide raames kavatsetakse saavutada. Peamine väljakutse on luua ettevõtetele raamtingimused, vahendid ja stiimulid teadusuuringutesse investeerimiseks.

Riiklike teaduskulutusi tuleb tõhustada ja riiklikult finantseeritava teadustöö seoseid erasektoriga parandada. Tippkeskusi ja nende võrgustikke tuleks tugevdada ning erasektori innovatsiooni edendamiseks tuleks tõhusamalt kasutada riiklike toetusmehhanisme ning tagada tuleks riiklike investeeringute parem võimendav mõju ning teadusasutuste ja ülikoolide ajakohastatud juhtimine. Samuti on väga oluline tagada, et ettevõtted tegutsevad konkurentsi tingimustes, kuna konkurents stimuleerib suurel määral erasektoris kulutuste tegemist innovatsioonile. Lisaks tuleb teha sihikindlaid pingutusi Euroopas tegutsevate teadlaste arvu ja kvalifikatsiooni suurendamise nimel, eelkõige soodustades tudengite siirdumist loodusteaduste, tehnika ja inseneriteaduse aladele, parandades edutamisevõimalusi, teadlaste rahvus- ja sektorivahelist liikuvust ning vähendades teadlaste ja tudengite liikuvust takistavaid asjaolusid.

Teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelist mõõdet tuleb tugevdada, rakendades ühist rahastamist, stimuleerides ELi tasandil suuri rahalisi vahendeid nõudvate valdkondade piisavat arendamist ning vähendades teadlaste ja tudengite liikuvust takistavaid asjaolusid.

Suunis nr 7. Et suurendada ja parandada investeerimist teadus- ja arendustegevusse, eelkõige eraettevõtete poolt, kinnitatakse üldeesmärki saavutada 2010. aastaks investeeringute tase 3 % SKTst koos sobiva jagunemisega era- ja riiklike investeeringute vahel; liikmesriigid ise määravad kindlaks konkreetsed vahetasandid. Liikmesriigid peaksid edasi arendama meetmete kombinatsiooni, millega tugevdada eelkõige ettevõtete teadus- ja arendustegevust: 1. parandades selleks raamtingimusi ja tagades, et ettevõtted tegutsevad piisava konkurentsi tingimustes; 2. muutes riiklike kulutusi teadus- ja arendustegevusele ning arenevatele avaliku ja erasektori ettevõtjate partnerlusele tulemuslikumaks ja tõhusamaks; 3. arendades ja tugevdades ning luues vajadusel uusi haridus- ja teadusasutuste tippkeskusi liikmesriikides ning parandades koostööd ja tehnoloogia siiret riikliku teadusinstituudi ja eraettevõtete vahel; 4. arendades ja kasutades tõhusamalt stiimuleid teadus- ja arendustegevuse mõjutamiseks erasektoris; 5. ajakohastades teadusasutuste ja ülikoolide juhtimist; 6. tagades piisaval hulgal kvalifitseeritud teadlasi, ergutades tudengeid enam suunduma loodusteaduste, tehnika ja inseneriteaduse aladele ning parandades edutamisevõimalusi ning teadlaste rahvusvahelist ja sektorivahelist liikuvust.

Edendada innovatsiooni

Euroopa majanduse dünaamilisus on otsustaval määral seotud innovatsioonisuutlikkusega. Tuleb luua innovatsiooni jaoks vajalikud majanduslikud raamtingimused. See tähendab hästitoimivaid finants- ja kaubaturgusid ning tõhusaid ja sobiva hinnaga vahendeid intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks. Uuendusi toovad sageli turule uued ettevõtted, kellel võivad rahastamise leidmisel tekkida teatavad raskused. Uuendusmeelsete ettevõtete loomist ja kasvu ergutavate meetmete võtmine, sealhulgas juurdepääsu hõlbustamine rahastamisele peaks seetõttu uuendustegevust hoogustama. Tehnoloogiate levikut ning riikliku innovatsioonitegevuse ja haridussüsteemide parema integreerimise meetmeid saab edendada innovatsioonikeskuste ja nende võrgustike arendamisega, samuti väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele mõeldud innovatsiooni tugiteenuste pakkumisega. Teadmisesiire teadlaste liikumise tulemusel, välismaised otseinvesteeringud või tehnoloogiate import on eriti kasulikud mahajäänud riikidele ja piirkondadele.

Suunis nr 8. Et edendada kõiki innovatsiooni vorme, peaksid liikmesriigid keskenduma: 1. innovatsiooni tugiteenuste parandamisele, eelkõige tehnoloogia levitamisele ja siirdele; 2. innovatsioonikeskuste, nende võrgustike ja asutamiskeskuste loomisele ja arendamisele, mis ühendaksid omavahel ülikoole, teadusasutusi ja ettevõtteid, sh ka piirkondlikul ja kohalikul tasandil, aidates nii vähendada tehnoloogialõhet eri piirkondade vahel; 3. piiriülese teadmisesiire soodustamisele, sh välismaiste otseinvesteeringute tulemusena; 4. innovaatiliste toodete ja teenuste riigihangete soodustamisele; 5. paremale juurdepääsule siseriiklikele ja rahvusvahelistele finantsallikatele; 6. tõhusatele ja sobiva hinnaga intellektuaalomandi õiguste jõustamise vahenditele.

Tootlikkuse ja majanduskasvu suurendamiseks on samuti oluline info- ja sidetehnoloogia levitamine vastavalt eelseisva 2010. algatuse eesmärkidele ja meetmetele. EL ei ole suutnud täiel määral ära kasutada info- ja sidetehnoloogiate suureneva tootmise ja kasutamise eeliseid. Seda näitab jätkuv investeerimise vähesus info- ja sidetehnoloogiasektoris, info- ja sidetehnoloogiate kasutuselevõtu institutsioonilised piirangud ja organisatoorsed probleemid. Tehnoloogiline innovatsioon sõltub kõigele lisaks ka majanduskasvu soodustava keskkonna olemasolust. Selles kontekstis on intelligentse logistika kasutamine tõhus viis, et tagada Euroopa tootiskulude konkurentsivõimeliseks jäämine. Samuti on tähtis, et elektroonilise side turg oleks avatud ja konkurentsivõimeline.

Suunis nr 9. Et soodustada info- ja sidetehnoloogia levikut ja tõhusat kasutamist ning luua kõikehõlmav infoühiskond, peaksid liikmesriigid: 1. soodustama info- ja sidetehnoloogiate laialdast kasutamist avalikus teenistuses, VKEdes ja majapidamistes; 2. kehtestama vajaliku raamistiku sellega seotud majanduse töökorralduse muudatusteks; 3. edendama Euroopa tööstuse osalemist info- ja sidetehnoloogia võtmesegmentides; 4. soodustama tugevat info- ja sidetehnoloogia ja infosisu tööstuse ning hästitoimivate turgude arengut; 5. tagama võrgustike ja teabe turvalisuse ning ka lähenemise ja koostöömise, et luua piirideta infoala; 6. soodustama lairibavõrkude kasutamist, sh halva ühendusega piirkondades, et arendada teadmispõhist majandust. Vt ka kompleksne suunis "Tööturu osapoolte rolli vajalikul määral arvesse võttes edendada paindlikkust koos töösuhete püsivusega ning vähendada tööturu killustatust" (nr 21).

Edendada Euroopa tööstusliku baasi konkurentsivõimeid

ELi tootlikkuse kasvu aeglustumine viimasel ajal on osaliselt seotud raskustega majanduse ümberkorraldamisel suuremat tootlikkuse kasvu võimaldavate sektorite kasuks.

Et tugevdada ja säilitada oma juhtrolli majanduses ja tehnoloogiaarengus, peab Euroopa suurendama oma suutlikkust välja töötada ja turule tuua uusi tehnoloogiaid, sealhulgas info- ja sidetehnoloogiaid. Kui liikmesriigid ei suuda probleemi ulatuse või kohaldamisala tõttu turumoonutusi kõrvaldada iseseisvalt, tuleb analüüsida ja kasutada koostöömet, mida võimaldab üleuroopaline koostöö teadus-, seadusandlike ja finantsprobleemide lahendamisel. EL ei ole senini oma tehnoloogilist potentsiaali täielikult realiseerinud. Seda potentsiaali aitab vallandada Euroopa tippressursside ühine kasutamine, riigi ja erasektori partnerluse arendamine ning liikmesriikide vaheline koostöö nende küsimuste puhul, mis toovad ühiskonnale rohkem kasu kui erasektorile.

Suunis nr 10. Et tugevdada oma tööstusliku baasi konkurentsivõimeid, vajab Euroopa kindlat tööstusstruktuuri kogu oma territooriumil. Aktiivse ja kaasaegse tööstuspoliitika poole saab pöörduda tööstusliku baasi konkurentsivõimeid edendades, sh aidates kaasa atraktiivsete raamtingimuste loomisele nii tootmise kui teenuste jaoks, samas tagades, et siseriiklikud, riikidevahelised ja Euroopa tasandi meetmed üksteist vastastikkult täiendaksid. Liikmesriigid peaksid 1. alustuseks tuvastama lisandväärtuse ja konkurentsivõime tegurid tööstuslikes võtmesektorites ning tegelema globaliseerumisest põhjustatud probleemidega; 2. samuti keskenduma uute tehnoloogiate ja turgude arengule. a) See tähendab eelkõige pühendumist uute, avaliku sektori ja erasektori partnerlustel põhinevate tehnoloogialaste algatuste soodustamisele, sh Euroopa ühiste tehnoloogialaste algatuste loomise ja rakendamise ning liikmesriikide vahelise koostöö soodustamisele, mis aitavad toime tulla tõeliste turuprobleemidega. b) Samuti tähendab see piirkondlike või kohalike klastrite rajamist ja arendamist üle ELi, kaasates rohkem ka väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid. Vt ka kompleksne suunis "Parandada tööturu vajaduste rahuldamist" (nr 20).

Soodustada ressursside jätkusuutlikku kasutamist

ELi kestev edu sõltub ühtlasi sellest, kuidas tulla toime terve rea ressursside ja keskkonnast lähtuvate probleemidega, mis tähelepanuta jäämise korral hakkavad tulevast majanduskasvu pidurdama. Selles suhtes on hiljutised naftahindade muutused ja asjaomased prognoosid veelgi teravdanud tõhusa energiakasutuse probleemi. Tõhusale energiakasutusele suunatud poliitika on oluline, et vähendada Euroopa majanduse kerget mõjutatavust naftahindade muutuste poolt. Kui nende probleemide lahendamist veelgi edasi lükata, muutub meetmete võtmine majanduslikult kulukamaks. See tähendab näiteks meetmeid ressursside ratsionaalsemaks kasutamiseks. Sellised meetmed on olulised samuti kliimamuutustest tulenevate probleemidega tegelemiseks. Seoses sellega on tähtis, et liikmesriigid uuendaksid jõupingutusi Kyoto protokolli sätetest kohustuste täitmiseks. Eelkõige peaksid liikmesriigid jätkama võitlust kliimamuutuste vastu, et maakera temperatuuritõus oleks väiksem kui 2 °C võrreldes industriaalajastule eelnenud ajajärgu temperatuuriga, ning samas rakendama Kyoto eesmärgi majanduslikult tõhusal viisil. Liikmesriigid peaksid püüdma saavutada eesmärgi, mille kohaselt tuleb enne 2010. aastat peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine, eelkõige järgides seda nõuet ka teistes poliitikates, pidades silmas bioloogilise mitmekesisuse olulisust teatud majandussektoritele. Selles kontekstis on määrav osa turupõhiste vahendite kasutamisel, nii et hinnad kajastaksid paremini keskkonnakahju ja sotsiaalkulusid. Soodustades keskkonnasõbralike tehnoloogiate väljatöötamist ja kasutamist, riigihangete keskkonnamõju arvestamist, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele erilise tähelepanu pööramist ning muude poliitiliste vahendite seas keskkonnavaenulike toetuste kõrvaldamist, saab innovatsiooni tulemuslikkust parandada ning suurendada asjaomaste sektorite panust jätkusuutlikkusesse arengusse. Näiteks on ELi äriühingud maailmas juhtival kohal uute taastuva energia tehnoloogiate väljaarendamise alal. Eelkõige energiahinna jätkuva tõusu ja kliimamuutuse ohtlike mõjude kasvu tingimustes on oluline edendada energia veelgi tõhusamat kasutamist, mis aitab kaasa nii majanduskasvule kui ka konkurentsivõime tõstmisele.

Suunis nr 11. Et stimuleerida ressursside jätkusuutlikku kasutamist ning tugevdada majanduskasvu ja keskkonnakaitse vahelist vastasmõju, peaksid liikmesriigid 1. seadma prioriteetideks energia tõhusa kasutamise, soojuse ja elektri koostootmise, uute ja jätkusuutlike energialiikide väljaarendamise ning keskkonnasõbralike ja ökoloogiliselt tõhusate tehnoloogiate kiire levitamise a) ühelt poolt siseturul, eelkõige transpordi ja energia valdkonnas, et muu hulgas vähendada Euroopa majanduse kerget mõjutatavust naftahindade muutuste poolt, ning b) teiselt poolt teiste riikide kui märkimisväärse ekspordipotentsiaaliga sektori suhtes; 2. edendama väliste keskkonnakulude arvestamist ning lõpetama majanduskasvu ja keskkonna seisundi halvenemise, sh bioloogilise mitmekesisuse vähenemise, seostamist; Nimetatud prioriteetide rakendamine peaks olema kooskõlas Euroopa kehtiva seadusandlusega ning Euroopa Liidu keskkonnatehnoloogia tegevuskavas kavandatud meetmete ja vahenditega, võttes muu hulgas järgmisi meetmeid: a) turupõhised vahendid, b) riskifondid ning teadus- ja arendustegevuse rahastamine, c) säästvate tarbimisharjumuste ja tootmismallide edendamine, sh riigihangete keskkonnamõju arvestamine, d) erilise tähelepanu pööramine väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ja e) subsiidiumide, millel on märkimisväärne negatiivne mõju keskkonnale ning mis on vastuolus säästva arenguga, reformimine, et neid saaks järk-järgult kaotama hakata. 3. püüdma saavutada eesmärki, mille kohaselt tuleb enne 2010. aastat peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine, eelkõige järgides seda nõuet ka teistes poliitikates, pidades silmas bioloogilise mitmekesisuse olulisust teatud majandussektoritele. 4. jätkama võitlust kliimamuutuste vastu, samas rakendades Kyoto eesmarke majanduslikult tõhusal viisil, seda eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete suhtes. Vt ka kompleksne suunis "Edendada majanduskasvu ja tööhõivele suunatud tulemuslikku vahendite jaotamist" (nr 3).

B.2 Euroopa muutmine investoritele ja töötajatele atraktiivsemaks

Euroopa Liidu kui investeerimispiirkonna atraktiivsus sõltub muu hulgas selle turgude suurusest ja avatusest, õiguslikust keskkonnast ning tööjõu ja infrastruktuuri kvaliteedist.

Laiendada ja siivendada siseturgu

Kuigi kaupade osas on siseturg suhteliselt hästi integreerunud, jäävad teenusteturud õiguslikult või *de facto* üsna killustatuks ning töötajate liikuvus Euroopas on väike. Et edendada majanduskasvu ja tööhõivet ning tugevdada konkurentsi, peab teenuste siseturg olema täiesti toimiv ning samal ajal jääma vastavaks Euroopa sotsiaalsele mudelile. Euroopa Ülemkogu palus teha õigusloome protsessi raames kõiki jõupingutusi, et tagada laiapõhjaline konsensus ühtse teenusteturu liikumise suunas. Piiriülest tegevust pidurdavate tõkete kõrvaldamine tooks samuti kaasa suure tõhususe kasvu. Kõigele lisaks parandaks finantsturgude täielik integreerumine majandustulemusi ja tööhõivet, võimaldades kapitali tulemuslikumalt jaotada ja luues paremad tingimused ettevõttele rahastamiseks.

Kuigi Euroopa ühtse turu potentsiaalsed eelised on üldteada, on siseturgu käsitlevate direktiivide ülevõtmise määra jäänud pettumusttekitavalt väikeseks. Peale selle ei rakendata või ei kohaldata direktiive sageli õigesti, nagu näitab komisjoni poolt rikkumiste puhul algatatud menetluste suur arv. Liikmesriigid peavad tegema innukamalt koostööd omavahel ja komisjoniga, et nad saaksid kindlalt pakkuda oma kodanikele ja ettevõtetele kõiki siseturgu käsitlevate õigusaktidega tagatud eeliseid. Näiteks on palju võimalusi parandada veelgi riigihangete korraldamise menetlusi. Sellised parandused peaksid andma tulemuseks avalikult väljakuulutatud hangete osatähtsuse kasvu. Lisaks peaksid avatamad hanked tekitama liikmesriikides märkimisväärset eelarvekokkuvõidu.

Suunis nr 12. Et laiendada ja siivendada siseturgu, peaksid liikmesriigid 1. kiirendama siseturgu käsitlevate direktiivide ülevõtmist; 2. seadma prioriteediks siseturgu käsitleva seadusandluse rangema ja täpsema jõustamise; 3. kõrvaldama allesjäänud piiriülest tegevust takistavad asjaolud; 4. kohaldama tõhusalt ELi riigihangete eeskirju; 5. edendama hästtöötavat teenuste siseturgu, säilitades samal ajal Euroopa sotsiaalse mudeli; 6. kiirendama finantsturu integratsiooni, rakendades ja jõustades ühtselt ja järjepidevalt Euroopa Liidu finantsteenuste tegevuskava. Vt ka kompleksne suunis "Parandada tööturgude vajaduste rahuldamist" (nr 20).

Tagada turgude avatus ja konkurentsivõime nii Euroopas kui ka väljaspool Euroopat

Avatud maailmamajandus pakub uusi võimalusi Euroopa majanduse kasvu ja konkurentsivõime ergutamiseks. Konkurentsipoliitikal on olnud tähtis osa ELi ettevõtetele soodsa tegutsemisruumi loomisel ja seda võib kasutada ka turgude laiema õiguskeskonna muutmiseks, et edendada tingimusi, mis võimaldavad ettevõtete vahel tõhusat konkurentsi. Euroopa turgude veelgi suuremat avatust konkurentidele võib saavutada allesjäänud riigiabi üldise määra vähendamisega. Selle muudatusega peab kaasnema ülejäänud riigiabi ümbersuunamine teatavate horisontaalsete eesmärkide toetamisele. Riigiabi käsitlevate eeskirjade läbivaatamine peaks andma tõuke selles suunas liikumiseks.

Turulepääsu hõlbustavad struktuurireformid on eriti tõhus vahend konkurentsi tugevdamiseks. Need on eriti olulised turgudel, mis seni jäid konkurentsivõime eest kõrvale kas konkurentsivastase käitumise, monopolide olemasolu, liigse reguleerimise (nt load, litsentsid, miinimumkapitali nõuded, õiguslikud tõkked, kaupluste lahtiolekuajad, kindlaksmääratud hinnad jms) või kaubanduse kaitsemeetmete tõttu.

Lisaks peaks võrgutööstuse konkurentsile avamiseks kokkulepitud meetmete rakendamine (elektri ja gaasi, transpordi, telekommunikatsiooni ja postiteenuste valdkonnas) aitama tagada kõikjal madalamaid hindu ja suuremat valikut, samal ajal kindlustades üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise kõigile kodanikele. Konkurentsi- ja reguleerivad asutused peaksid tagama konkurentsi liberaliseeritud turgudel. Samal ajal tuleb tagada kõrgekvaliteediliste üldist majandushuvi pakkuvate teenuste rahuldav osutamine sobiva hinnaga.

Väline avatus kaubandusele ja investeerimisele, sealhulgas ka mitmepoolsete suhete kontekstis, ekspordi ja impordi suurendamise kaudu on oluline majanduskasvu ja tööhõive suurendamise kannustaja ning võib seega tõhustada struktuurireformide rakendamist. Avatud ja tugev maailmakaubanduseeskirjade süsteem on Euroopa majanduse jaoks äärmiselt oluline. Julge kokkuleppe sõlmimine Doha läbirääkimistevooru raames ning kahepoolsete ja piirkondlike vabakaubanduslepete arendamine avaks turgusid veel enam kaubandusele ja investeeringutele ning aitaks sellega kaasa majanduse kasvupotentsiaali tõstmisele.

Suunis nr 13. Et tagada turgude avatus ja konkurentsivõime nii Euroopas kui ka väljaspool Euroopat ja saada kasu globaliseerumisest, peaksid liikmesriigid seadma endale järgmised prioriteedid: 1. regulatiivsete, kaubandus- ja muude konkurentsi põhjendamatult takistavate asjaolude kõrvaldamine; 2. konkurentsi poliitika tõhusam jõustamine; 3. turgude valikuline kontroll konkurentsi- ja reguleerivate asutuste poolt, et tuvastada ja kõrvaldada takistused konkrentsis ja turulepääsul; 4. konkurentsi moonutava riigiabi vähendamine; 5. ülejäänud riigiabi ümbersuunamine teatavatele horisontaalsetele eesmärkidele (nt teadusuuringud, innovatsioon ja inimressursside optimeerimine) ja hästi tõendatud turutõrgetele kooskõlas ühenduse peagi loodava raamistikuga; 6. välise avatuse edendamine, ka mitmepoolsete suhete kontekstis; 7. kokkulepitud meetmete täielik rakendamine, et avada võrgutööstus konkurentile, et tagada tõhus konkurent üle-euroopalistel integreeritud turgudel. Samas on konkurentsivõimelises ja dünaamilises majanduses oluline roll ka üldist majandushuvi pakkuvate tõhusate teenuste mõistliku hinnaga osutamisel.

Parandada õigusloomet Euroopa ja siseriiklikul tasandil

Turu reguleerimine on oluline, et luua keskkond, kus äritehinguid saab sõlmida konkurentsivõimelise hinnaga. Seda võib samuti kasutada turuprobleemide lahendamiseks või turgudel osalejate kaitsmiseks. Eeskirjade kumulatiivne toime võib siiski

põhjustada märkimisväärsed majanduskulused. Seetõttu on oluline, et eeskirjad oleksid hästi läbi mõeldud ja proportsionaalsed. Euroopa ja siseriiklike õigusloomekeskkondade kvaliteet kuulub nii ELi kui liikmesriikide tasandil ühise pühendumise ja jagatud vastutuse valdkonda.

Õigusaktide ettevalmistamisel või läbivaatamisel peaksid liikmesriigid süstemaatilisel viisil hindama oma seadusandlike algatustega seotud kuluseid ja tuluseid. Nad peaksid parandama oma õigusaktide kvaliteeti ja samas säilitama oma eesmärgid. See nõuab konsulteerimist asjaomaste sidusrühmadega. Komisjoni lähene-mise kohaselt peaks parem õigusloome hõlmama uutest või läbivaadatud õigusnormidest tuleneva üldise kasu või kulude hoolikat hindamist, et teha kindlaks kompromissivõimalusi ja koostoimeid poliitikaeesmärkide vahel. Peale selle vaadatakse üle olemasolevaid õigusnorme, et välja selgitada lihtsustamisvõimalusi, ja hinnatakse selle mõju konkurentsivõimele. Kõigele lisaks on väljaarendamisel ühine meetod uute ja olemasolevate õigusaktide kohaldamisega seotud halduskulude mõõtmiseks. Liikmesriigid peaksid looma süsteemi kehtiva seadusandluse lihtsustamiseks. Nad peaksid pidama ulatuslikke konsultatsioone oma seadusandlike algatustega seotud kulude ja tulude üle, eriti kui need algatused nõuavad kompromisse poliitikaeesmärkide vahel. Samuti peaksid liikmesriigid tagama, et täiel määral kaalutaks peale seadusandluse ka muid sobivaid vahendeid.

Seetõttu saab õiguskeskkonna märkimisväärse paranemiseni jõuda õigusnormide kohaldamisega seotud kulude, sealhulgas halduskulude vähendamisega. See on eriti oluline väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete puhul, kelle vahendid ühenduse ja siseriiklike õigusaktidega ettenähtud haldustegevuseks on tavaliselt üsna piiratud.

Suunis nr 14. Et luua konkurentsivõimelisem ärikeskkond ja soodustada eraalgatusi parema õigusliku reguleerimise teel, peaksid liikmesriigid 1. vähendama ettevõtete, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ning tegevust alustavate ettevõtete halduskoormust; 2. parandama kehtivate ja uute õigusnormide kvaliteeti, säilitades samas nende eesmärgid, hinnates süstemaatilisel ja rangelt õigusaktide majanduslikke, sotsiaalseid (sh tervishoiuga seonduvaid) ja keskkondlikke mõjusid, arvestades õigusnormidega seotud halduskoormusega ja tehes edusamme halduskoormuse mõõtmisel ning võttes arvesse õigusnormide mõju konkurentsivõimele, sh seoses jõustamisega; 3. soodustama ettevõtete sotsiaalse vastutuse arendamist.

Euroopal on vaja tõhusamalt tugevdada oma ettevõtlustasandit ja ta vajab rohkem uusi ettevõtteid, mis soovivad alustada mõne loova või uuendusliku äritegevusega. Tuleks toetada ettevõtluse alaste teadmiste omandamist kõigi hariduse ja koolituse vormide kaudu ning anda sobivaid oskusi. Ettevõtlusmõõde tuleks integreerida elukestvasse õppeprotsessi juba koolist alates. Sel eesmärgil tuleks õhutada partnerlussidemete loomist ettevõtete-ge. Ettevõtete loomist ja kasvu saab soodustada ka juurdepääsu parandamisega rahastamisele ning majanduslike stiimulite tugevdamisega, sealhulgas edukatele ettevõtetele mõeldud maksusoodustustega, palgaga mitteseotud tööjõukulude alandamisega, ettevõtte loomisega seotud halduskoormuse vähendamisega eelkõige ettevõtlust toetavate teenuste pakkumisega eelkõige noortele ettevõtjatele, nt võttes kasutusele kesksed kontaktpunktid ja soodustades riiklike toetusvõrgustike loomist ettevõtetele. Erilist rõhku tuleks panna omandiõiguse üleminekule, äriühingute päästmise ja ümberkorraldamise võtete parandamisele, eelkõige tõhusamate pankrotiseaduste osas.

Suunis nr 15. Et edendada ettevõtlusvaimu ning luua soodne keskkond väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, peaksid liikmesriigid 1. parandama juurdepääsu finantsidele, et soodustada nende loomist ja kasvu, pidades silmas eelkõige mikrolaene ja riskikapitali muid vorme; 2. tugevdama majanduslikke stiimuleid, sh lihtsustama maksusüsteeme ja vähendama tööjõuga mitteseotud kulusid; 3. tugevdama väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete innovaatilist potentsiaali ja 4. osutama vajalikke tugiteenuseid, nt võttes kasutusele kesksed kontaktpunktid ja soodustades riiklike toetusvõrgustike loomist ettevõtetele, et soodustada nende loomist ja kasvu kooskõlas väikestevõtete hartaga. Lisaks sellele peaksid liikmesriigid tugevdama ettevõtlusharidust ja -koolitust väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Samuti tuleks tõhustada omandiõiguse üleminekut, ajakohastada vajadusel pankrotiõigust ning parandada äriühingute päästmise ja ümberkorraldamise võtteid. Vt ka kompleksed suunised "Edendada majanduskasvule ja tööhõivele suunatud tulemuslikku vahendite jaotamist" (nr 3) ja "Edendada kõiki innovatsiooni vorme" (nr 8), nr 23 ja nr 24.

boni strateegias. Transpordikulude vähendamise ja turgude laiendamisega aitavad ühendatud ja koostalitlusvõimelised üleeuroopalised võrgud tugevdada rahvusvahelist kaubavahetust ning muudavad sujuvamaks siseturu toimimise. Peale selle tugevdab Euroopa võrgutööstuste käimasolev liberaliseerimine konkurentsi ja muudab nende sektorite töö tõhusamaks.

Tulevikus Euroopa infrastruktuuri tehtavate investeeringute seisukohast tuleks esmatähtsaks lugeda parlamendi ja nõukogu poolt üleeuroopalisi võrke käsitlevates suunistes esitatud 30 prioriteetse transpordiprojekti ning Euroopa kasvualgatuse raames esitatud piiriüleste transpordi, taastuva energia ja lairiba-võrkude alaste kiirprojektide elluviimist ning Ühtekuuluvusfondist toetatavate transpordiprojektide elluviimist. Samuti tuleb tegeleda infrastruktuuri kitsaskohtadega eri riikides. Asjakohased infrastruktuuride hinna määramise süsteemid võivad kaasa aidata infrastruktuuride tõhusale kasutamisele ja jätkusuutliku transpordiliikide tasakaalu arendamisele.

Suunis nr 16. Laiendada, parandada ja ühtlustada Euroopa infrastruktuuri ja viia lõpule esmatähtsad piiriülesed projektid, et saavutada siseriiklike turgude suurem integreeritus laienenud ELis. Liikmesriigid peaksid 1. arendama välja sobivad tingimused ressursse tõhusamalt kasutavate transpordi-, energia- ja info- ja sidetehnoloogia infrastruktuuride, eelkõige TEN võrgustikes sisalduvate infrastruktuuride jaoks, täiendades ühenduse mehhanisme, hõlmates piiriülesteid sektiione ja äärealasid, kuna see on hädavajalikuks eelduseks edukale võrgutööstuse konkurenttsile avamisele; 2. arvestama riigi ja erasektori partnerlusega; 3. kaaluma asjakohaseid infrastruktuuride hinna määramise süsteeme, et tagada infrastruktuuride tõhus kasutamine ja jätkusuutliku transpordiliikide tasakaalu arendamine, rõhutades tehnoloogiasiret ja innovatsiooni ning arvestades asjakohaselt keskkonnaalaste kulude ja süsteemide mõjuga majanduskasvule. Vt ka kompleksne suunis "Soodustada info- ja sidetehnoloogia levikut ja tõhusat kasutamist ning luua kõikehõlmav infoühiskond" (nr 9).

Laiendada ja parandada Euroopa infrastruktuuri

Tänapäevane infrastruktuur on oluline paikkonna atraktiivsust mõjutav tegur. See soodustab isikute, kaupade ja teenuste liikumist kogu Euroopa Liidus. Tänapäevane transpordi-, energia- ja elektronsideinfrastruktuur on oluline tegur tõhustatud Lissa-

Brüssel, 12. juuli 2005

Nõukogu nimel

eesistuja

G. BROWN